

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Qvatvor Conseqventibvs Pertexens, Quae post beatum S. Xauerij
Obitum Soc. Patres ad Dei gloriam in iisdem Prouinciis gessere

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1667

61. Ora Piscaria: Henrici He[n]richez in ea labor.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11445

lens auertere, quod ægrè ad mille suppetere quos illi opponeret P. Francisci Perez auxilia poposcit, & misso ad eum legato rogauit, habere se vellet apud Deum infimis precibus commendatum: promittit Perez, missoque interim ad eum vexillo, IESV nomen depictum præferente, mandat eo frontem exercitus muniti, cum eo armigerum agmini præire, omnes dato ad conflictum signo, IESVM magnis vocibus in opè vocare & certo confidere, Deum illum esse dandæ victoriæ præponentē nedū hostis longius amouendi. Nec sua Perem promissio, nec spes Regem fefellit. Grande illud, & augustum nomen, in ore licet Saraceni & idololatræ, quales erant ij mille qui pro rege pugnabant, tanto illos robore armauit vt hostilem exercitum funderent, & terga fugientium sagittis prementes, multa eorum strage, incruenta sibi victoria potiti urbem repeterent. Rex beneficij conscius, hanc Patri Perez reposuit gratiam vt quocumque suarum ditionum Christi fidem cum potestate amplissima propagaret: vexillum denique tanto illustre miraculo, multisque postea præliis, eodem victoriæ nobilitatum euentu mirabili, gazæ regiæ thesauro adscripsit, pro felicitatis non dubio pignore asseruandum.

Dum hæc à nostris in tractu Indiæ geruntur ad occasum vergente, alterius ei oppositi & Piscarij potissimum littoris, anceps & incerta conditio, infaustis & prosperis semper alternauit. Repentinis Maorum excursionibus, incendiis sacrarum ædium; & domorum expilationibus infesta; discordiis ciuium; secessionibus in nouas sedes; carcere ac vinculis Euangelij ministrorū, & eiusmodi calamitatibus, quæ priusquam expono, indicanda sunt summatim aliqua, de Patrum solertia in firmanda illic & fouenda Christianorum pietate. Præerat nostris Goa illuc transmitti solitis Henricus Henrichez. Leucas excolebant sexaginta oræ littoralis quæ à Pouare Ramanancorem sursum versus Piscaria dicitur. Sunt in ea vel pagi vel oppida, plura quadragenis, nonnulla capitum quinque millibus habitantur, gens dura & agrestis, anni maximam partem ad mare transgens, Paraui enim & Carai, qui maiorem populi conficiunt numerum, toti vna sunt in piscatione vnionum, alij piscium. Infelicitas soli tristis, omnia arenæ steriles; victus alimenti auari & tenuis, solis ardor intolerabilis aquas vrens & sabulum excoquens; malorum cumulus, mediterranei barbari, lege Deorum cultores; professione & arte grassatores. Torrentis instar subinde ex montibus subiecta inundant improuisi, direptisque omnibus, homines in seruos abigunt. Aptissima denique ad fingendos tyrones apostolici muneris regio, vt eam censebat Xauerius, seu vitam spectes ærumnis exercitam, seu difficiles operas, seu pericula nunquam non obuia. Versabantur in ea sex Patres, subinde octo, vt multum decem, & erat necessariò vni subeundum, quod onus plurium sat iustum fuisset. Partiebantur inter se loca, quæ sua singuli pro parte peragrabant, vt se omnium votis & necessitati commodarent. Punicali Henrichez agebat vt plurimum, quæ est

61.
Ora Piscaria:
Henrici Henrichez in ea labor.

oræ illius metropolis, inde circum inrentos in reliqua tenebat oculos; frequentabatur quotidie nuntiis variorum pagorum, septenis interdum & octonis, accipiebat ab iis datas ferme semper publicè literas, quibus de re communi interpellabatur, ipse vultu omnium pater, prompta omnibus sollicitudine succurrebat. Quicquid de solido diei opere, & noctis quiete liceret decerpere, infumebat vertendis graui molestia rudimentis & institutionibus Christianis, in maternam indigenarum linguam, quæ festis diebus, vbicumque adesse non poterat, confluenti populo legerentur: magno præterea religionis sacræ compendio Casciges & Brachmanes, crebra versabat disputatione, & quem fama doctrinæ inter suos iactari, & ostentare se inaudisset anteuertebat lacescere, priusquam virulentas plantas neophytorum pagis infereret. Denunciabat illi vel nuncio vel prouocatorio syngrapho certamen disputationis, sed publicæ, solennis, luce palam, in conuentu vniuersi populi certandum. Tametsi autem mentis cæcitate, Veri splendore expugnata, suæ vt plurimum animus pertinax gratis induresceret prauitati, sed valebat maiorem in modum ad stabiliendos in proposito Christianos, quod coram cernebant externarum sectarum sapientissimos, rationibus domitos, etiam naturæ infitis sic adstringi, vt euoluere se ex iis nullo exitu possent, sed vel muti silerent, vel ea responderent, quæ pueri etiam erubissent respondere.

Horum vnus inter Brachmanes Iogus de se fabulam dedit cognitu lepidam; annos egerat aliquot in eremo solus, pœnis vt solent vltro-neis asperos; inde ad suos descendere, concionari passim de seipso; affirmare se illum qui tot pridem annis fato functus, in vitam redisset; imo antea sapius mortuus Deum gratia toties rediuiuus, vitam sibi beatam distulisset, hac in paradiso, si vellet perpetuam, fuisse sibi præmanibus, mortalem istam tantisper maluisse, vt eorum coargueret mores, hortaretur illos ad pœnitentiam, Pagodum venerationem, constantiam in auita lege, in Brachmanes & Iogos largitatem iis serio inculcaret. His tantum fidei sycophanta in plebe stolidi inuenit vt non deessent qui mortis illius certa profiterentur indicia; & locum, modum tempus obitus illius designarent, cumque annos retro complures retereret furcifer, seque illa spectasse quæ per eos gesta memorabat, computato rerum, & temporum lapsu, pro indubitato liquere creditum, annis illum esse trecentis seniore: tam prodigiosa ostentum nouitatis, omnem statim personat regionem; concurrunt ad audiendam, & videndum populi agmina; spectatur tanquam caelo lapsus; hinc pudor atque offensio dum simplicioribus Christianis ethnici exprobrant, eum quem possent de suis monstrare hominem seculorum trium, & ex morte vicies rediuiuum? si tanti fieret ad annuntiandam Christi legem, enavigasse Patres tot Maria vsque ab Europa; quanti potius esse, sentiendi magistrum & viuendi habere, ex orbe functorum toties reducem? & aurem huic somnio dedere aliqui tam stultè credulam, vt ausus Bembarem Christianorum pagum venire Iogus, non sine honore illic exceptus sit

fit. Quod ubi primum Henriquez didicit, misit exemplo qui gratularetur homini aduentum, rogaret etiam atque etiam pergere usque Punicalem; non fore id illi quanquam breue iter & diei unius, absque insigni compendio, teneri se morbo, nec posse in viam se dare, cupere tamen vehementer virum tantum nosse, fruique illius presentia quamdiu libuisset eius se compotem facere: Inuitatio tam comis logo pecunie auido odorem fecit doni alicuius, à Christianis emungendi quos habet illic Piscaria commodè diuites, Patremque sibi hoc præmio suscepti itineris gratiam pensaturum: stipatus ergo densa populi turba viam carpit, Punicalem cum pompa ingreditur, pompam constant pueri coronati, virorum ordines, musicorum & tubicinum chori, infano strepitu aures tudentium, ipse in medio nobilium vertitur, huic quisque quo propior eò beator, nec diuinabat propheta nequissimus Punicalem se triduo, tanto pellendum ignominiosè, quanto illuc magis fastuosè intrabat. Occurrentem tùm primum hominem Henriquez provocatione salutavit magna voce, sic ut omnes audirent, ad defendendam mirabilem quam vulgauerat doctrinam; in comitio populi peragi oportere; interesse omnium ut perspicue, & liquido de prodigio docerentur nunquam ante illum in orbe edito, nec audito, quo toties fuerat ex morte suscitatus, aderatque postremum rediuius ut tanti portentum miraculi vulgaret: non posse illum causæ suæ diffisum, pugnam defugere, inuictam vim esse veritatis; eique annorum ut se ipse ferebat doctori trecentorum, non esse ab homulo vulgari timendum, Conturbatus indictione inopina Iogus, cuius falsitatem, verax conscientia obiurgabat, pudore tamen metum suum peruicit, viderique voluit in pugnam libenter assentiri. Prodeunt uterque in campum postridie; spectatores utrimque, ac testes euentus præcipui quique; absque numero reliqui arrepta omnes curiositate, in illius tantum decantatæ resurrectionis vel indubitatae approbationem, vel damnationem.

Verum Iogus infelix in multis iam falsi comprehensus, ut de illa demum coactus est dicere, animo concidit; & conditione proposita, qui vellet persuasum hominibus se toties mortuum toties suscitatum, debere ut minimum, semel coram morte oppetere, palam semel & coram resurgere; nec futuri aleam subire voluit, nec defensionem præteriti quod tandiu iactauerat: sed explicuit se ex illo concertationis tristi examine cum hoc ad P. Henrichez oppidò illustri epiphonemate, mirari se aiens, Henrichem, ut erat, sapientem non intelligere, quàm nihil referret, falsò aliquid dici aut fieri, modo tibi hoc profit, noceat nemini, non paucis meriti materiam suggerat: innuebat nempe sacrilegus captata suis dolis, & fraude donaria, quibus & ipse commodè viueret, & dantibus meritum conciliaretur. Hac falsi turpissimi defensione falsa impudentissimè perfunctus abscessit; Henrichez in gradu constitit, vsusque armis quæ ultro Iogus ipsi concesserat, fallacem Brachmanum & Iogorum doctrinam insectatus est acriter, quos non recti & veri, sed lucri, & commo-

di ratio ad spargenda in homines portentosa quædam, & arcana, eò magis creditu indigna, quò plus crassæ præferrent admirationis: de quo appositè copiosèque ita dixit, vt irrumperent ethnici, & magno consensu faterentur, Christianam legem re ipsa solam syncere agere, agi lumine rationis omnibus innata, nixamque indubitatis principiis, ad agnitionem rerum æternarum suos euehere. Hoc euentu disputationis triumphare Christiani; erubescere Brachmanes; Iogus clam solus absque tubicine, hominum oculos quantocyùs fugere, quòdque iam factas nulla supererat fingendi rediuium, eremo se deinceps occultare.

62.
Oram Pisc.
Badagæ va-
stant. Hen-
richez cap-
prus, deinde
liberatur.

Longe alia fuere P. Henrichez eiusque sociis in ora Piscariæ cum fidei hostibus prælia, nec vnus fuit confligendum linguis, & subtilitate rationum cum Cascigibus, & Brachmanis; sed ferro aduersus armatos Badagarum, & Saracenorum exercitus. Cum ergo armis, & viribus rerum summa ferretur; habiliores remis, & retibus in mari; quam hastis & iaculis in terra Christianos, necesse erat victos succumbere, & Patres eadem cum iis fortuna inuolui. Sic anno 1553. multa millia Parauorum quos ad Manaram piscatus collegerat deprehensa sunt ab Turcis: Raifius Ali famosus pirata Calecutio soluerat, agmen agens nauium Turcicarum; cursum tenens incidit in Parauos; imparatos nullo negotio disiecit, eorum nauigia viginti capit; multos in mancipia abducit. Præfectus Piscarij littoris Emanuël Rodriguez Cotignus, vir integerrimus, & Xauerio peramicus, exercitui tanto impar, sine mora Cocinum mittit qui suo nomine à Præfecto auxilia posceret: verum interea flectens Saracenus, ad Punicalem exscendit, acieque in urbem directæ, ea idcirco facile potitur, quòd eam mari dum impetit; Badagæ quos afflauerat prædæ odor, terra illam aggressi premerent; vtrunque occupata prope funditus delata est: Turcæ prædam tulerunt; à Badagis homines abacti, atque in iis Præfectus cum vxore, liberis, & Lusitanis quinquaginta; è nostris adiutor trium miliarium natatu euasit; Henrichez à barbaris tentus est, qui decem millibus pardaorum, redimendam taxarunt captorum libertatem, quòd fictè submissus ab iisdem Turca, tantundem pretij ab Ali suo dace ijs emendis obtulisset: hac clade bona pars illius Christianitatis sortem adiit extremam, vitæ aut fidei paucis diebus amittendæ. Punicalis, quòd illic oppidorum caput habebatur, expugnatione elati Saraceni, per feciales populis edicunt conclamatas esse Lusitanorum res; desperandas ex iis suppetias; Maium inuentem principium hyemi dedisse; clausa in menses quatuor maria, optarent igitur ex duobus vnum aut legem Mahometis, aut hostilia victorum arma, dies quinque ad optandum ijs dari. At enim afflictissimam hanc Christianitatem, primigenios fetus suarum ærumnarum respexit de cælo Xauerius; interpellatum iam tribus nuntiis ab Henriche Franciscum Peres ad festinandam Parauis opem adedè inflammavit vt à Præfecto Cocinensi negatam, ab Ægidio Fernandes Caruallio impetrarit. Erat hic inter nobiles clarus; Regis quidem obsequiis ingenti animo addictus